

K.M. Horjus

No. 5.35

**BEDRIJFSRESULTATEN VAN IN ZEELAND
GEVESTIGDE MOSSELKWEKERIJEN**

Seizoen 1972/1973

Juli 1975

*L26
5.05°*

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Visserij en Bosbouw**

92153 JR 1972/1973

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	9
SAMENVATTING	11
HOOFDSTUK I ALGEMEEN OVERZICHT VAN DE MOSSELKULTUUR	13
§ 1. De plaats van de mosselkultuur in de Nederlandse Visserij	13
§ 2. Algemene produktieomstandigheden seizoen 1972/1973	14
§ 3. Aangevoerde hoeveelheden en geld- opbrengst, seizoen 1972/1973	15
§ 4. Aangevoerde hoeveelheden en geld- opbrengst, seizoen 1973/1974	17
§ 5. De ontwikkeling van de aanvoer van- uit Zeeland	18
§ 6. De afsluiting van de Grevelingen	19
§ 7. Het aanvoerpatroon voor Zeeland en de Waddenzee	21
§ 8. Het verloop van de gemiddelde prijs per maand	21
§ 9. De in- en uitvoer van verse konsump- tie mosselen	25
§ 10. De positie van Nederland in de West- europese mosselkultuur	27
§ 11. Aantal vergunninghouders en aantal bedrijven	27
§ 12. Overzicht van de vloot	31
HOOFDSTUK II OMVANG EN METHODE VAN ONDERZOEK	33
§ 1. Bedrijfskeuze en aantal bij het onder- zoek betrokken bedrijven	33
§ 2. Methode van onderzoek	36
HOOFDSTUK III RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK	37
§ 1. De gemiddelde bruto en netto mossel- opbrengst per mosselton	37
§ 2. De opbrengsten per bedrijf	37
§ 3. De kosten en de bedrijfsresultaten	41
SUMMARY	43
BIJLAGEN	45

BIJLAGEN

	Blz.
I. Vlootoverzicht, seizoen 1972/1973	45
II. Het aantal mosselkwekerijen per groep per plaats (1972/1973)	46
III. Toelichting op de berekening van kosten en opbrengsten	47

TABELLEN

1. Opbrengst van de Nederlandse visserij 1965 t/m 1974	13
2. Opbrengst per tak van visserij in procenten van de totale Nederlandse visserij 1968 t/m 1974	14
3. Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen 1966/1967 t/m 1973/1974	16
4. Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen seizoen 1972/1973 t.o.v. 1968/1969 t/m 1971/1972	17
5. De aanvoer uit Zeeland en de Waddenzee in procenten 1966/1967 t/m 1973/1974	18
6. Procentuele verdeling van de totale aanvoer uit Zeeland en de Waddenzee naar thuishaven	18
7. Procentuele aanvoergegevens van voor en na de afsluiting van de Grevelingen	20
8. In- en uitvoer van verse consumptiemosselen 1966/1967 t/m 1973/1974	25
9. Aankopen van mosselen door de (half-)konservenindustrie	26
10. Aanvoer van consumptiemosselen in West-Europa	27
11. Herkomst van het aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt	28
12. Aantal vergunninghouders in de mosselcultuur	29
13. Aantal bedrijven (economische eenheden) in de mosselcultuur	30
14. Aantal vaartuigen in de mosselcultuur naar thuishaven en motorvermogen (toestand per 31 december)	31
15. Gemiddelde bedrijfsresultaten seizoen 1970/1971, 1971/1972 en 1972/1973 per produktiecapaciteitsklasse	38
16. Bruto- en netto mosselopbrengst in de seizoenen 1970/1971 t/m 1972/1973 per mosselton	40
17. De kostenopbouw in procenten	40
18. Gemiddelde bedrijfsresultaten 1967/1968 t/m 1972/1973 (uitsluitend in Zeeland gevestigde bedrijven)	42

GRAFIEKEN

	Blz.
1. Totale Nederlandse aanvoer van consumptiemosselen per maand 1972/73 t.o.v. 1968/69 t/m 1971/72	22
2. De aanvoer van consumptiemosselen in 1972/1973 naar gebied en in totaal per maand	23
3. Verloop van de gemiddelde prijs per maand	24
4. Percentages productiecapaciteit en aflevering in seizoen 1972/1973	34
5. Percentages productiecapaciteit en netto-besomming in seizoen 1972/1973	35

Woord vooraf

In het kader van het continue onderzoek naar de bedrijfsresultaten van de Nederlandse visserij, bevat dit rapport cijfers over de mosselkwekerij in het seizoen 1972/1973.

Deze publikatie is een vervolg op publikatie no. 5.29, waarin over ditzelfde onderwerp werd gerapporteerd over het seizoen 1971/1972.

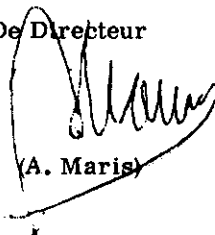
Ook voor dit rapport is gebruik gemaakt van de fiscale boekhoudingen van de betrokken bedrijven, welke in bedrijfseconomische zin werden aangevuld respectievelijk gecorrigeerd.

Van deze fiscale gegevens kon dank zij de toestemming van de mosselkwekers gebruik worden gemaakt. De desbetreffende boekhoudbureaus en administratiekantoren verleenden ook voor dit rapport weer hun volledige medewerking.

Teneinde de ontwikkelingen in de mosselkwekerij zo veel mogelijk op de voet te kunnen volgen, zijn eveneens enkele algemene gegevens - betreffende vloot, aantal bedrijven, aanvoer en uitvoer - over het seizoen 1973/1974 in dit rapport opgenomen.

Het onderzoek is verricht door K.M. Horjus van de afdeling Visserij en Bosbouw, terwijl J. Geluk bij de verzameling van de fiscale gegevens een belangrijke bijdrage leverde.

De Directeur

(A. Maris)

Den Haag, Juli 1975

Samenvatting

In het seizoen 1972/1973 steeg de totale aanvoer van consumptie-mosselen met 33% t.o.v. seizoen 1971/1972 tot de ongekende hoogte van 156,9 miljoen kg. T.o.v. de gemiddelde aanvoer in de vier voorafgaande seizoenen was dat een stijging van 61%. Vanuit Zeeland werd 35,7 miljoen kg. (23%) aangevoerd, terwijl vanuit de Waddenzee 121,2 miljoen kg. (77%) afkomstig was.

De kwaliteit van de mosselen was over het algemeen uitstekend. Mede als gevolg van de zeer grote aanvoer, welke veelal de vraag verre overtrof en waardoor grote partijen onverkocht bleven, lag de gemiddelde opbrengstprijs relatief laag; Hfl. 15,17 per aan de handel verkochte mosselton (=100 kg.), tegenover Hfl. 18,32 over de voorafgaande vier seizoenen.

De totale bruto-opbrengst, inclusief de door het Fonds verkochte mosselen, bedroeg 16,6 miljoen gulden tegenover 13,9 miljoen gulden in 1971/72.

De invoer was in 1972/73 nihil. De uitvoer steeg t.o.v. het voorafgaande jaar met 8% tot 62,9 miljoen kg, waarvan naar Frankrijk 38,9 miljoen kg. (stijging bijna 7%) en naar België 23,3 miljoen kg. (stijging 13%). De gemiddelde prijs per mosselton van de uitvoer naar België bleef vrijwel gelijk, doch lag voor Frankrijk ruim 8% hoger. De totale waarde van de uitvoer steeg met ruim 14% t.o.v. seizoen 1971/72 tot 24,5 miljoen gulden. De door de Belgische Verbruikersunie verspreide geruchten over een te hoog kwikgehalte van de Nederlandse mosselen, hebben omstreeks januari 1973 de prijs en de afzet tijdelijk nadelig beïnvloed.

Het aantal bedrijven in de mosselsektor en de verdeling naar bedrijfsomvang bleven vrijwel gelijk.

De gemiddelde bedrijfsresultaten lagen bij alle onderzochte groepen aanmerkelijk gunstiger dan in het seizoen 1971/1972. Het netto-overschot van kleine bedrijven nam met Hfl. 21.000,- toe, dat van middelgrote bedrijven met Hfl. 47.000,- en dat van grotere bedrijven met Hfl. 37.000,- per bedrijf. De voortgaande kostenstijging en de lagere opbrengstprijzen werden blijkbaar meer dan goedgemaakt door de aanzienlijk gestegen aanvoer.

De gemiddelde toegevoegde waarde bedroeg in 1972/73 voor de kleinere -, middelgrote - en grotere bedrijven respectievelijk Hfl. 78.000,-, Hfl. 120.000,- en Hfl. 143.000,- en lag voor alle groepen aanmerkelijk hoger dan in het voorafgaande seizoen (respectievelijk 57%, 77% en 40% hoger). Dank zij deze stijging kwam de toegevoegde waarde ongeveer op het gemiddelde niveau van de vijf voorafgaande seizoenen. Ook de toegevoegde waarde per manjaar, respectievelijk Hfl. 27.500,-, Hfl. 38.900,- en Hfl. 44.000,-, was hoger dan in 1971/72.

HOOFDSTUK I

Algemeen overzicht van de mosselcultuur

§ 1. De plaats van de mosselcultuur in de totale Nederlandse visserij.

De totale aanvoer van de Nederlandse visserij heeft zich in de (kalender-) jaren 1972 en 1973 vrijwel op rond 300 miljoen kg. gehandhaafd. Het aanvoerniveau van de mosselen van rond 100 miljoen kg. in de jaren 1972 en 1973 is eerder slechts alleen in 1964 behaald.

De geldopbrengst bewoog zich vóór 1970 op een niveau van 6 à 7% van de totale opbrengst van de Nederlandse visserij. Na 1970 is de opbrengst echter -mede als gevolg van de relatief laag gebleven prijs en de stijging van de besommingen in alle sectoren van de zeevisserij- gekomen op circa 4,5%.

Tabel 1. Opbrengst van de Nederlandse visserij 1)

	Totaal	Grote zee- viss.	Kleine zee- viss.	Gar- nalen- viss.	Mossel- cultuur	Oester- cultuur	IJssel- meer- viss.	Diver- sen
		2)	3)	4)			5)	
Opbrengst (mln.gld.)								
1965	195,8	58,9	90,9	17,5	11,5	4,6	10,5	1,9
1966	223,5	59,1	118,1	17,5	9,7	4,9	10,9	3,3
1967	222,7	54,5	120,7	17,5	11,3	5,3	11,5	1,9
1968	231,0	54,2	127,3	16,4	13,7	5,5	10,7	3,2
1969	243,4	59,2	137,3	12,9	16,1	5,9	10,3	1,7
1970	281,4	67,2	161,1	17,2	20,2	6,3	7,0	2,4
1971	304,5	70,0	190,2	14,1	12,7	7,2	8,9	1,4
1972	347,3	82,7	217,0	16,1	15,1	7,7	8,3	0,4
1973	417,4	95,6	268,0	17,8	17,7	8,5	8,4	1,4
1974	424,1	97,9	266,3	19,9	20,0	10,3	8,5	1,2

1) Inkl. aanvoer in België, Groot-Brittannië, West-Duitsland en Denemarken

2) Exkl. visloggers en kotters > 27 m.

3) Inkl. visloggers en kotters > 27 m.

4) Inkl. drogerijgarnalen; t/m 1969 exkl. bijvis

5) T/m 1969 inkl. bijvis garnalenvisserij

Bron : CBS, LEI.

Tabel 2. Opbrengst per tak van visserij, in procenten van de totale Nederlandse visserij

	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Grote zeevisserij (exkl. drijfnetvisserij)	23,0	24,2	23,9	23,0	23,8	22,9	23,1
Kleine zeevisserij	55,5	56,5	57,2	62,4	62,5	64,2	62,8
Garnalenvisserij	7,1	5,3	6,1	4,6	4,6	4,3	4,7
Mosselkultuur	6,0	6,6	7,2	4,2	4,4	4,3	4,7
Oesterkultuur	2,4	2,5	2,2	2,4	2,2	2,0	2,4
IJsselmeervisserij	4,7	4,2	2,5	2,9	2,4	2,0	2,0
Diversen	1,3	0,7	0,9	0,5	0,1	0,3	0,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100

§ 2. Algemene produktieomstandigheden seizoen 1972/1973.

Zaadvisserij en uitzaai ten behoeve van volgend(e) seizoen(en).

In de eerste helft van mei 1972 werden de vrije mosselbanken in de Friese Wadden vrijgegeven voor mosselzaadvisserij bestemd voor uitsluitende uitzaai in de Waddenzee. Door 106 vaartuigen werd aan deze visserij deelgenomen. Er bleek vrijwel geen zaad aanwezig te zijn; wel werden grote hoeveelheden halfwasmosselen gevestigd, die een zeer grote aanvoer in het najaar deden verwachten.

De zaadvisserij in de laatste week van mei 1972 op het Groninger Wad, met uitsluitende uitzaai in de Zeeuwse stromen, waaraan door 90 vaartuigen werd deelgenomen, toonde een vrijwel gelijk beeld.

Door 43 vaartuigen werd in de eerste helft van oktober 1972 deelgenomen aan de zaad- en halfwasvisserij op vrije gronden in de Zeeuwse stromen, met weinig (Oosterschelde) tot redelijk (Volkerak) resultaat.

Aanvoer van konsumptiemosselen .

De aanvoer van konsumptiemosselen voor het seizoen 1972/1973 werd m.i.v. 21 juni 1972 door het Produktschap voor Vis en Visprodukten (P.V.V.) vrijgegeven.

Spoedig reeds bleken de Waddenzee-mosselen van een uitstekende kwaliteit te zijn. De Zeeuwse mosselen voldeden in het begin nog niet aan de gestelde eisen. De Volkerak-percelen lieten weinig groei van de mosselen zien zodat deze voor een groot deel werden verzaaid naar percelen in de Oosterschelde.

In de Waddenzee werd het mosselvisserij bemoeilijkt door veel bladgroen, desondanks werden tot en met oktober 1972 zeer grote hoeveelheden mosselen van zeer goede kwaliteit met een goed vleesgewicht aangevoerd.

De zeer zware storm op 13 november 1972 berokkende vooral op de Waddenzee veel schade. In tegenstelling tot het normale seizoenspatroon werden ook in januari, februari en maart 1973 bijzonder grote hoeveelheden mosselen uit de Waddenzee aangevoerd.

De kwaliteit bleef zeer goed, doch door de grote aanvoer bleven de prijzen laag en werden veel partijen door het Fonds ingenomen en/of op de eigen percelen teruggestort.

Kort vóór de afsluiting van het seizoen berokkende de zware storm van 2 april 1973 veel schade aan ondiepe percelen in de Waddenzee en de Zeeuwse stromen.

Samenvattend kan worden gesteld, dat het mosselseizoen 1972/1973 een seizoen was van overproduktie.

Doordat de aanvoer de vraag verre overtrof bleef de gemiddelde maandprijs, behoudens enkele kleine oplevingen, aan de zeer matige kant.

§ 3. Aangevoerde hoeveelheden en geldopbrengst seizoen 1972/73.

In het seizoen 1972/73 is voor het eerst in de geschiedenis de totale mosselaanvoer (ruim) boven de 150 miljoen kg. gekomen. Deze aanvoer lag nog 33% boven die van seizoen 1971/72, welke op zichzelf al een top-aanvoer-seizoen was t.o.v. alle daaraan voorafgaande seizoenen. De aanvoer uit Zeeland liep iets terug (ca. 6%) t.o.v. seizoen 1971/72, doch die uit de Waddenzee steeg met ruim 50% van rond 80 miljoen kg. tot rond 120 miljoen kg.

De enorme hoeveelheden aangevoerde mosselen hebben kennelijk niet nagelaten hun invloed op de prijs uit te oefenen.

Door het Mosselfonds werden ca. 509.000 mosseltonnen ingenomen wegens het niet bereiken van de minimumprijs ad Hfl. 14,- per mosselton (100 kg.). In het voorjaar 1973 werden de fondsmosselen geruimd tegen een totaalopbrengst van Hfl. 564.000,-.

Geruchten, verspreid door de Belgische Verbruikersunie, over een te hoog kwikgehalte van de Nederlandse mosselen, hebben in januari 1973, bij een ook in deze maand ruim aanbod met goede kwaliteit, prijs en afzet tijdelijk beïnvloed (veel mosselen door het Mosselfonds ingenomen en een terugval in de export).

T.o.v. het gemiddelde van de vier voorafgaande seizoenen blijkt de aanvoer vanuit Zeeland in het seizoen 1972/73 9% te zijn teruggelopen, die vanuit de Waddenzee is echter ruim verdubbeld. De totale aanvoer lag ruim 60% hoger.

De totale geldopbrengst in seizoen 1972/73 vanuit Zeeland is ongeveer gehalveerd t.o.v. de vier voorafgaande seizoenen terwijl de opbrengst vanuit de Waddenzee met ongeveer de helft is gestegen, een ander mede als gevolg van de gemiddelde gerealiseerde opbrengstprijzen van aan de handel verkochte mosselen welke op het zeer matige niveau van 80 à 90% van de vier voorafgaande seizoenen lagen.

Tabel 3. Aanvoer en opbrengst van konsumptiemosselen 1966/1967 t/m 1973/1974

	1966- 1967	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974
AANVOER (in mln.kg.):								
Totaal	81,5	78,7	107,6	88,5	75,6	118,3	156,9	101,3
AF: Fondslieferingen:								
Uit Zeeland	-	-	-	-	1,7	7,0	11,5	5,1
Uit de Waddenzee	-	-	-	-	5,1	20,6	39,4	4,3
VERKOCHT								
Uit Zeeland	81,5	78,7	107,6	88,5	68,8	90,7	106,0	91,9
Uit de Waddenzee	48,4	26,1	36,2	39,7	41,2	31,1	24,2	30,2
	33,1	52,6	71,4	48,8	27,6	59,6	81,8	61,7
OPBRENGST (in mln.gld.):								
Uit Zeeland: aan handel	6,0	4,3	4,9	8,9	11,2	4,8	3,7	5,4
Uit Waddenzee: aan handel	3,9	8,7	9,2	9,3	5,8	8,6	12,4	12,1
Totaal aan handel	9,9	13,0	14,1	18,2	17,0	13,4	16,1	17,5
GEMIDDELTE PRIJS								
(gld. per 100 kg.)								
Uit Zeeland, aan handel	12,33	16,43	13,46	22,43	27,30	15,40	15,25	18,06
Uit de Waddenzee, aan handel	11,76	16,49	12,94	19,11	21,10	14,46	15,15	19,54
Totaal aan handel	12,10	16,47	13,12	20,59	24,80	14,78	15,17	19,05

Tabel 4. Aanvoer en opbrengst van konsumptiemosselen seizoen 1972/1973 t.o.v. het gemiddelde van de seizoenen 1968/1969 t/m 1971/1972

	1968/1969 t/m 1971/1972	1972/1973	1973/1974
Totale aanvoer 1) (in mln. kg.):			
Uit Zeeland	39,2	35,7	35,3
Uit de Waddenzee	58,3	121,2	66,0
Totaal	97,5	156,9	101,3
Totale opbrengst 1) (in mln. gld.)			
Uit Zeeland	7,5	3,8	5,5
Uit de Waddenzee	8,4	12,8	12,1
Totaal	15,9	16,6	17,6
Gemiddelde prijs (gld. per 100kg.) van aan de handel verkochte mosselen			
Zeeland	19,65	15,25	18,06
Waddenzee	16,90	15,15	19,54
Totaal	18,33	15,17	19,05

1) Inkl. fondsmosselen

§ 4. Aangevoerde hoeveelheden en geldopbrengst seizoen 1973/74.

In het seizoen 1973/74 is de aanvoer vanuit Zeeland vrijwel gelijkgebleven terwijl die vanuit de Waddenzee op 55% van die van seizoen 1972/73 kwam te liggen.

Kennelijk mede i.v.m. het verminderde aanbod trokken de opbrengstprijzen van handelsmosselen weer wat aan (ca. 20% voor Zeeuwse, ca. 30% voor Waddenzeemosselen, gemiddeld 25% over alle aan de handel geleverde mosselen).

De totale opbrengst (inclusief fondsmosselen) kwam dan ook, ondanks de verminderde aanvoer, op 17,6 miljoen gulden (= 106% van seizoen 1972/73) te liggen.

In het seizoen 1973/74 werden, wegens het niet bereiken van de in-middelen op Hfl. 14,75 per mosselton vastgestelde minimumprijs ca. 94.000 mosselton door het Mosselfonds ingenomen tegenover ca. 509.000 mosselton in het voorafgaande seizoen.

Opvallend is dat voor het eerst sinds een reeks van jaren in dit seizoen de gemiddelde prijs van Waddenzeemosselen hoger ligt dan die van Zeeuwse mosselen,

§ 5. De ontwikkeling van de aanvoer vanuit Zeeland.

De procentuele verdeling van de aanvoer vanuit Zeeland en de Waddenzee is gegeven in tabel 5.

Tabel 5. De aanvoer uit Zeeland en de Waddenzee in procenten.

	1966- 1967	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973 1974
Aanvoer in procenten uit Zeeland	59	33	34	45	57	32	23	35
Uit de Waddenzee	41	67	66	55	43	68	77	65

Het aandeel van de aanvoer vanuit Zeeland neemt de laatste seizoenen duidelijk af. Het percentage 57 in seizoen 1970/71 is enigszins geflatteerd, doordat juist in dat seizoen de aanvoer vanuit de Waddenzee aanzienlijk terugliep zonder dat de aanvoer vanuit Zeeland veel hoger was dan in het seizoen 1969/70.

Een indeling van de aanvoer over een aantal seizoenen naar thuishaven van de schepen levert het volgende beeld op.

Tabel 6. Procentuele verdeling van de totale aanvoer (uit Zeeland en Waddenzee) naar thuishaven.

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
Thuishaven				
Bruinisse	30	24	27	29
Yerseke	43	50	49	48
Zierikzee	13	13	12	13
Overige	14	13	12	10

Afgezien van de verhoudingen onderling blijkt uit deze tabel de relatieve achteruitgang van de aanvoer met schepen uit Bruinisse sinds seizoen 1970/71, welke zich slechts geleidelijk herstelt. De vraag is dan ook aan de orde in hoeverre dit verband houdt met de afsluiting van de Grevelingen.

§ 6. De afsluiting van de Grevelingen .

Reeds in het LEI-verslag no. 5,22 -over het seizoen 1970/71, destijds nog op basis van volledige bedrijfseconomische boekhoudingen, is enige aandacht besteed aan de afsluiting van de Grevelingen (mei 1971).

Zoals bekend, werden en worden maatregelen getroffen om door deze afsluiting gedupeerden de beschikking te geven over vervangende percelen, Vergelijking van de kwaliteit van kwijtgeraakte percelen met die van compensatie-percelen zou slechts zinvol kunnen geschieden op basis van een volledige gespecificeerde administratie (tijdschrijving en hoeveelhedsadministratie), waarbij zowel vervangende Zeeuwse percelen als -voornamelijk- vervangende percelen in de Waddenzee zouden moeten worden betrokken. Behalve de fysieke opbrengst in mosseltonnen zou uiteraard ook het kwaliteitsaspect en de geldopbrengst in de beschouwing dienen te worden betrokken. Een dergelijk onderzoek valt echter -afgezien van de niet beschikbare mankracht- buiten het kader van dit rapport. Het lijkt evenwel toch mogelijk aan de hand van een aantal totaalcijfers en indrukken over (alleen) de aanvoer een indicatie van de ontwikkelingen te geven.

Het bedrijfsleven is van mening dat de vervangende percelen in het algemeen slechter waren dan de kwijtgeraakte percelen. Met name waren de Volkerak-percelen over het algemeen in het begin vrij slecht, doch werden de opbrengsten later wat beter. Bij de vervangende Waddenzee-percelen speelt nog een rol, dat, al zouden deze percelen kwalitatief gelijk zijn aan de opgegeven Zeeuwse percelen, de bedrijfsresultaten toch nadelig worden beïnvloed door de extra reis- en vaarkosten vanuit Zeeland naar de Wadden v.v., waarbij het eveneens niet denkbeeldig is, dat de bedrijfsvoering door de grote afstand (vaar- en reistijdverlies) minder intensief zal zijn.

Uit de beschikbare aanvoergegevens kan de volgende opstelling worden gemaakt, waarbij de aanvoer door schepen uit Bruinisse -als zijnde de meest gedupeerde plaats- tegenover de aanvoer van alle schepen tezamen is gesteld.

De procentuele bijdrage van schepen uit Bruinisse in de totale Nederlandse aanvoer blijkt -gemiddelde over drie seizoenen ná de afsluiting van de Grevelingen- met 4% te zijn teruggelopen (tabel 7a).

Ná de forse terugval in 1971/72 lijkt het erop dat de bijdrage met schepen uit Bruinisse zich geleidelijk herstelt.

Tabel 7b geeft een inzicht in de verhouding van de aanvoer vanuit Zeeland en de Waddenzee. Voor alle bedrijven tezamen liep het percentage voor Zeeland terug van 45% vóór de afsluiting tot 30% erna. Voor Bruinisse zijn de vergelijkbare percentages resp. 46% en 17%. Van de Zeeuwse aanvoer als zodanig leverden de bedrijven uit Bruinisse vóór de afsluiting gemiddeld 31%, ná de afsluiting slechts gemiddeld 15% (tabel 7c) en liepen daarbij meer risico door de eenzijdigheid en daardoor mogelijke grotere onregelmatigheid van de vrijwel uitsluitende Waddenzee-kweek.

Tabel 7. Procentuele aanvoergegevens van vóór en ná de afsluiting van de Grevelingen

	1968/69		1969/70		1970/71		Gemiddeld		1971/72		1972/73		1973/74		Gemiddeld	
a. Totale aanvoer met schepen uit Bruinisse in procenten van de totale Nederlandse aanvoer																
	30	32	30	30	31	24	27	29	27	27	29	27	29	27	27	27
b. Percentage aanvoer uit Zeeland																
1. alle bedrijven	34	45	57	45	45	32	23	35	30	30	35	30	35	30	30	30
2. Bruinisse	33	42	66	46	46	18	5	28	17	17	28	17	28	17	17	17
c. Aandeel van de bedrijven uit Bruinisse in de aanvoer vanuit Zeeland																
	29	30	35	31	31	14	6	24	15	15	24	15	24	15	15	15
d. Ontwikkeling van de totale aanvoer waarbij 1968/69 t/m 1970/71 = 100																
alle bedrijven				100	100	131	174	112	139	139	112	139	112	139	139	139
bedrijven uit Bruinisse				100	100	103	151	105	120	120	105	120	105	120	120	120

Uit de opstelling onder 7d, waarbij de gemiddelde aanvoer in de drie seizoenen vóór de afsluiting op 100 is gesteld, blijkt, dat Bruinisse de algemene ontwikkeling in de aanvoer niet heeft kunnen volgen. Het aantal bedrijven in Bruinisse is iets afgenomen doch niet in die mate en niet alleen in Bruinisse, dat daaruit de relatief mindere aanvoer kan worden verklaard. Voor de hier genoemde seizoenen kon blijkbaar een volledige compensatie van verloren gegane percelen nog niet worden gerealiseerd. Hoewel ook andere oorzaken invloed gehad kunnen hebben, lijkt de afsluiting van de Grevelingen van betekenis te zijn geweest.

§ 7. Het aanvoerpatroon voor Zeeland en de Waddenzee.

In grafiek 1 is de totale aanvoer in seizoen 1972/73 vergeleken met het gemiddelde van de vier daaraan voorafgaande seizoenen 1968/69 t/m 1971/72, teneinde de invloed van één bepaald seizoen enigermate af te zwakken. De hoeveelheden hebben betrekking op alle aangevoerde mosselen, dus zowel geleverd aan handelaren als opgenomen door het Mosselfonds.

Het hoogtepunt van de aanvoer in de maanden september t/m november zoals dat uit het gemiddelde van de vier seizoenen blijkt, is ook voor het seizoen 1972/73 duidelijk aanwezig, evenwel op een aanzienlijk hoger niveau. Opmerkelijk is de forse aanvoerdaling in december. Deze is wellicht veroorzaakt door de zeer zware storm op 13 november 1972, waardoor aanmerkelijke schade aan de percelen werd toegebracht, die de nodige herstelwerkzaamheden vereiste, welke voorrang kregen boven de aanvoeractiviteiten. Zowel de aanvoer vanuit Zeeland als vanuit de Waddenzee vertonen duidelijk deze daling.

Normaal neemt de aanvoer vanuit de Waddenzee reeds vóór de winter af. De maanden januari en februari 1973 laten echter, in dit seizoen van hoge produktie, in afwijking hiervan een forse stijging zien. Voor de aanvoer vanuit Zeeland is een stijging in de wintermaanden normaal (minder risico's en „dichter bij huis” dan de Waddenzee), voor het seizoen 1972/73 is deze eveneens aanmerkelijk hoger.

Grafiek 2 geeft een indruk van de aanvoer in seizoen 1972/73 naar gebied en in totaal, waaruit duidelijk de tweetoppigheid en de bijdrage daartoe van de twee aanvoergebieden blijkt.

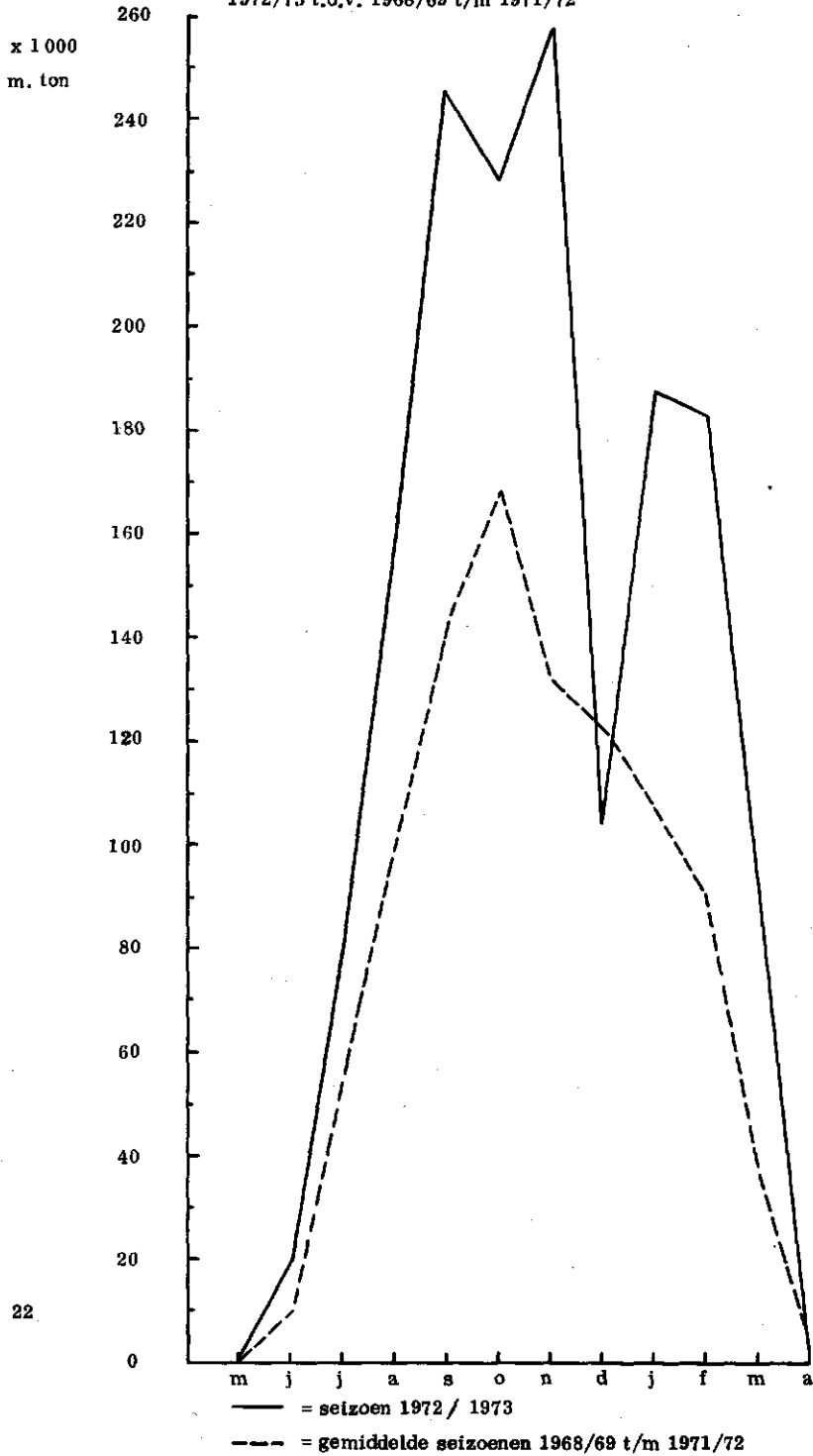
§ 8. Het verloop van de gemiddelde prijs per maand.

Reeds eerder is opgemerkt dat, mede door de zeer grote aanvoer, de gemiddelde prijzen laag bleven.

Grafiek 3 laat zien, dat de gemiddelde prijzen per maand voor aan de handel verkochte mosselen in de seizoenen 1971/72 en 1972/73 zich

GRAFIEK 1

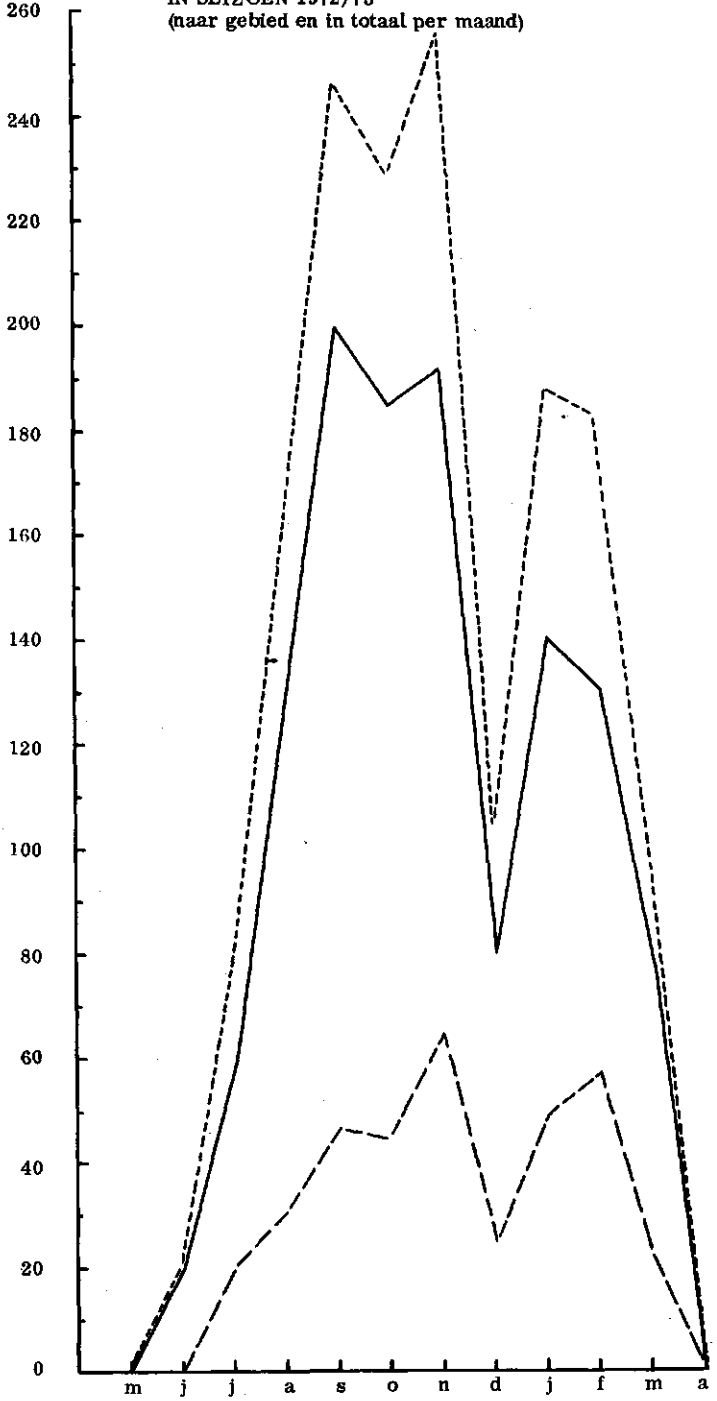
TOTALE NEDERLANDSE AANVOER VAN KONSUMPTIE-
MOSSELEN PER MAAND
1972/73 t.o.v. 1968/69 t/m 1971/72

GRAFIEK 2

DE AANVOER VAN KONSUMPTIEMOSSELEN
IN SEIZOEN 1972/73
(naar gebied en in totaal per maand)

x 1 000
m. ton

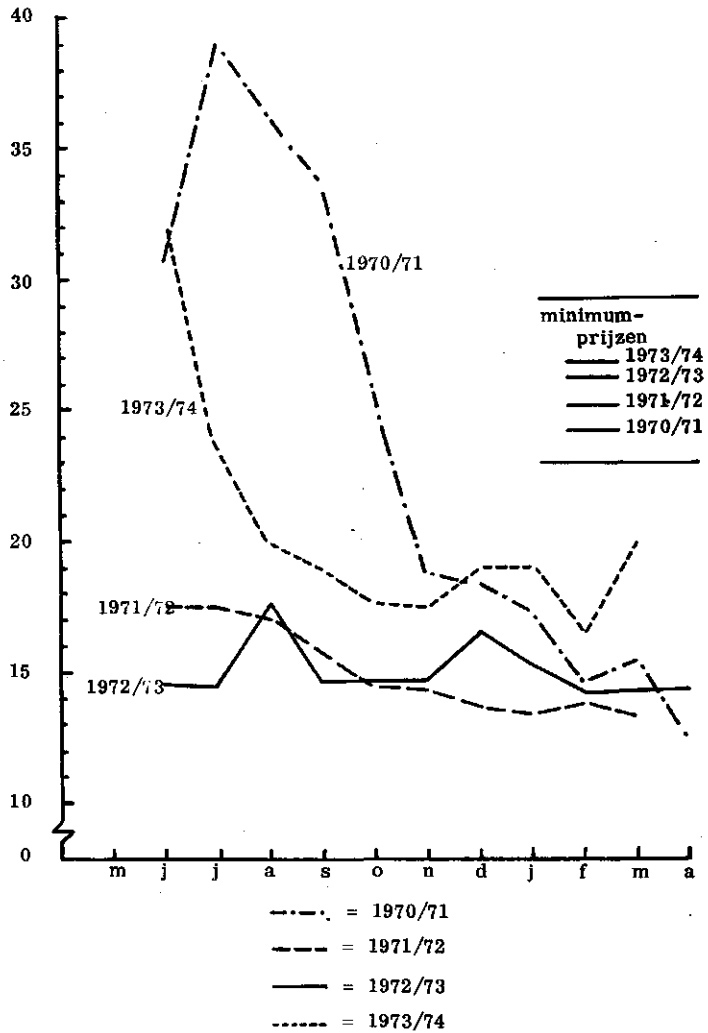

----- = Zeeland ————— = Wadden - - - - - = Totaal

GRAFIEK 3

VERLOOP VAN DE GEMIDDELTE
PRIJS PER MAAND 1)

Gld. per m. ton

1) van aan de handel verkochte mosselen

nauwelijks boven de minimumprijzen bewogen. Alleen in augustus en december 1972 trok de gemiddelde prijs iets aan, doch lag in de overige maanden nauwelijks een gulden boven de minimumprijs van f 14,- per mosselton.

Het seizoen 1973/74 begon met een goede gemiddelde prijs in juni en juli 1973, de prijs daalde al spoedig daarna tot onder de f 20,-, doch bleef regelmatig boven die van de seizoenen 1971/72 en 1972/73.

De minimumprijs waartegen onverkochte partijen door het Mossel-fonds werden ingenomen was in de afgelopen seizoenen als volgt :

seizoen 1970/71	: f 12,- per mosselton
" " 1971/72	: f 13,- per mosselton
" " 1972/73	: f 14,- per mosselton
" " 1973/74	: f 14,75 per mosselton
" " 1974/75	: f 15,75 per mosselton .

§ 9. De in- en uitvoer van verse konsumptiemosselen.

Na seizoen 1970/71 was de invoer van verse konsumptiemosselen relatief van weinig betekenis of nagenoeg nihil.

Tabel 8. Invoer en uitvoer van konsumptiemosselen in verse toestand

	1966- 1967	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974
Invoer								
In mln. kg	10,1	13,4	2,8	2,7	7,8	0,2	0,0	1,0
In mln. gld.	1,1	1,5	0,3	0,4	1,5	0,05	0,0	0,1
Uitvoer								
In mln. kg totaal	59,4	54,6	63,7	53,5	46,1	58,1	62,9	44,6
W.v. naar België	22,6	21,0	24,3	20,0	17,7	20,6	23,3	18,7
naar Frankrijk	36,0	33,0	38,8	32,8	27,7	36,5	38,9	25,4
naar andere landen	0,8	0,6	0,6	0,5	0,7	1,0	0,7	0,5
In mln. gld. totaal	15,1	16,8	19,8	20,8	21,4	21,4	24,5	21,5
W.v. naar België	5,7	6,4	7,9	7,8	10,2	9,8	11,2	11,1
naar Frankrijk	9,2	10,2	11,8	12,6	10,8	11,2	12,9	10,1
naar andere landen	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Gemiddelde prijs in gld.								
per m.ton								
België	25,22	30,47	32,51	39,00	57,63	47,57	48,00	59,25
Frankrijk	25,56	30,90	30,41	38,41	38,99	30,68	33,21	39,79

Bron : C.B.S.

De totale uitvoer in hoeveelheden steeg t.o.v. het seizoen 1971/72 met 8%. De uitvoer naar België steeg met 13%, die naar Frankrijk met bijna 7%. Evenals, gemiddeld in de voorafgaande seizoenen lag de uitvoer in seizoen 1972/73 naar België op 37% en naar Frankrijk op 62% van de totale uitvoer.

De gemiddelde uitvoerprijs bleef voor België vrijwel gelijk, doch lag voor Frankrijk ruim 8% hoger. De totale waarde van de uitvoer steeg met ruim 14% t.ov. het seizoen 1971/72 tot 24,5 miljoen gulden.

T.o.v. het gemiddelde van de vier voorafgaande seizoenen is de totale Nederlandse aanvoer, inclusief fondsmosselen, in seizoen 1972/73 met rond 61% gestegen. De uitvoer steeg daarentegen met circa 14%. Reeds in het vorige rapport werd vermeld dat de flexibiliteit van de uitvoer in seizoenen met (zeer) hoge produkties vrij gering was. Dit feit werd ook door het seizoen 1972/73 bevestigd.

Tabel 9. Aankopen van mosselen door de (half-)konservenindustrie (kalenderjaren).

	1963	1966	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Aankopen								
(x 1.000 kg)	7813	11768	11518	12339	10686	9253	12777	13002
Uitvoer van mosselkonserven								
x 1.000 kg	1059	1112	1291	955	.1)	.1)	.1)	.1)
x 1.000 gld.	2400	2700	3400	3000

1) Niet meer afzonderlijk in de uitvoerstatistiek vermeld.

Bron : Jaarverslagen van het Produktschap voor Vis en Visprodukten.

De aankopen van mosselen door de (half-)konservenindustrie in het (kalender)jaar 1973 kwamen (qua hoeveelheden) in totaal nauwelijks uit boven die van 1972.

De konservenindustrie kon in 1972 -getuige de aankoopstijging van 14% t.o.v. de vier daaraan voorafgaande jaren- nog reageren op de grotere produktie en de lage prijzen, in 1973 was mogelijk de grens van de opname-capaciteit bereikt, of stond de lagere aanvoer en/of de hogere gemiddelde prijs in het eerste gedeelte van het seizoen 1973/74 hogere aankopen in de weg.

§ 10. De positie van Nederland in de Westeuropese mosselkultuur.

Tabel 10. Aanvoer van consumptiemosselen in West-Europa (mln.kg) (kalenderjaren)

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Nederland 1)	110,5	92,4	85,6	113,6	105,9	86,0	95,7	116,2	113,0
Spanje	66,3	64,4	50,5	68,6	93,7	109,7	109,7	127,6	138,6
Frankrijk	37,5	30,3	35,2	35,2	34,5	33,5	39,8	47,1	41,6
Italië	16,0	12,9	16,1	14,0	15,6	13,7	18,2	16,3	13,3
Denemarken	18,3	19,2	16,4	14,4	16,3	20,1	28,9	30,4	27,0
West-Duitsland	7,6	11,5	11,3	11,4	6,7	9,6	5,6	8,1	10,4
Overige landen	4,6	5,4	6,6	7,1	7,0	9,3	9,4	9,9	7,9
Totaal.	260,8	236,1	221,7	264,3	279,7	281,9	307,3	355,6	351,8

1) Vangstgewicht, in tegenstelling tot het aanvoergewicht in CBS-statistieken, exkl. fondsmosselen

Bron : F.A.O.

In de Westeuropese mosselkultuur is de eerste plaats in de rangorde van aangevoerde hoeveelheden welke Nederland t/m 1969 bezat met gemiddeld 40% van de totale Westeuropese aanvoer, m.i.v. 1970 door Spanje overgenomen. Spanje voert m.i.v. 1970 circa 37 à 38% aan tegen Nederland 31 à 32%, Frankrijk circa 12% en de overige landen circa 20%.

Ten aanzien van het aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt -nog steeds ons voornaamste exportland- zijn, met name voor 1972, inmiddels t.o.v. vorige publikaties aanmerkelijk gewijzigde cijfers bekend geworden welke in tabel 11 zijn opgenomen.

De helft van het totale aanbod op de Franse markt komt uit eigen aanvoer. Nederland verzorgt voorts rond 40% terwijl het aanbod uit Spanje circa 8% bedraagt.

§ 11. Aantal vergunninghouders en aantal bedrijven.

Voor het seizoen 1972/73 is het aantal vergunninghouders en het aantal bedrijven gelijk gebleven aan seizoen 1971/72.

Verscheidene vergunninghouders die percelen in pacht hebben exploiteren deze te zamen met één of meer vergunninghouders, daar voor een efficiënte bedrijfsvoering de percelen van één vergunninghouder vaak te geringe in oppervlakte zijn. In dit verslag is uitgegaan van bedrijfsseconomische eenheden (kweker(s)-schip-percelen), waarbij de bedrijfsuitoefening met één vaartuig -ongeacht het aantal vergunninghouders- als één

Tabel 11. Herkomst en aanbod van consumptiemosselen op de Franse markt (kalenderjaren)

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Hoeveelheid (mln. kg)									
Eigen aanvoer	37,5	30,3	35,2	35,2	34,0	33,5	39,8	47,1	41,6
Invoer : uit Nederland	39,9	35,6	34,1	36,3	36,5	29,7	31,1	39,5	30,8
uit Spanje	2,7	2,1	2,8	4,8	4,7	5,9	7,0	6,9	6,6
uit andere landen	1,8	1,7	1,9	1,5	1,4	1,9	1,8	1,7	3,6
Totaal	81,9	69,7	74,0	77,8	76,6	71,0	79,7	95,2	82,6
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>									
Gemiddelde prijs									
(Fr.fr. p. 100 kg)									
Eigen aanvoer	75	78	96	104	119	143	119	134	138
Invoer : uit Nederland	29	32	37	41	47	65	51	50	58
uit Spanje	79	77	98	83	80	92	97	107	120
uit andere landen	26	35	40	44	54	55	54	43	56

Bron : La pêche Maritime, diverse nummers
 Statistique des Pêches Maritimes 1973
 Statistiques du Commerce Extérieur de la France
 (Ministère de l'Economie et des Finances)

Tabel 12. Aantal vergunninghouders in de mosselkultuur

Gevestigd in	1965-		1966-		1967-		1968-		1969-		1970-		1971-		1972-		1973-		1974-		
	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	
Yerseke	96	93	84	75	68	66	59	59	59	50											
Bruinisse	58	59	49	49	49	48	44	44	44	31											
Zierikzee	7	7	8	9	9	9	9	9	9	9											
Tholen	7	7	5	5	5	5	5	5	5	3											
Overig Zeeland	16	14	10	10	8	6	4	4	3	2											
Totaal Zeeland	184	180	156	148	139	134	121	121	120	95											
Harlingen	12	9	6	6	6	6	6	6	3	3											
Wieringen	9	6	5	5	5	5	5	5	5	4											
Totaal Nrd.-Nederland	21	15	11	11	11	11	11	11	8	7											
Totaal Nederland	205	195	167	159	150	145	132	132	128	102											

Bron : Produktschap voor Vis en Visprodukten

Tabel 13. Aantal bedrijven (economische eenheden) in de mosselkultuur

	1965-	1966-	1967-	1968-	1969-	1970-	1971-	1972-	1973-
	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Aantal vergunninghouders	205	195	167	159	150	145	132	128	102
Aantal bedrijven (ekon. eenh.)	117	108	104	104	103	96	92	91	83
<hr/>									
Aantal bedrijven met mosselkultuur als hoofdbedrijf	112	105	104	102	101	96	92	91	83
Waarvan gevestigd in Zeeland	95	96	95	94	93	89	86	85	77
Waarvan gevestigd in Noord Nederland	17	9	9	8	8	7	6	6	6
<hr/>									
Aantal bedrijven (mosselkultuur hoofdbedrijf) met een produktiekapaciteit 1) van:									
0 - 0,3 %	10	10	6	4	4	4	3	1	.
0,3 - 0,5 %	21	13	16	11	12	10	12	9	.
0,5 - 0,8 %	22	18	21	21	17	13	12	16	.
0,8 - 1,3 %	45	46	40	49	50	49	43	39	.
1,3 - 1,8 %	9	13	15	12	13	13	16	19	.
meer dan 1,8%	5	5	6	5	5	7	6	7	.

1) In procenten van de totale produktiekapaciteit, (Berekend op basis van de leveringen in de voorafgaande vier seizoenen).

Bronnen : Produktschap voor Vis en Visprodukten ; L.E.I.

bedrijf is beschouwd, hoewel juridisch en soms ook privaat-ekonomisch de vergunninghouders als afzonderlijke eenheden zouden kunnen worden gezien.

Met name voor het seizoen 1973/74 werden door het PVV een ruim aantal vergunningen van "mosselkwekers" die in feite niet of nauwelijks meer als zodanig konden worden beschouwd ingetrokken of bij de vergunning gevoegd van het bedrijf, waarmede in feite de mosselkwekerij werd uitgeoefend.

T.o.v. het daaraan voorafgaande seizoen daalde dan ook het aantal vergunninghouders met 20%. Het aantal bedrijven daalde echter met 9%, veroorzaakt door overgang op palingvisserij, sportvisserij of door sanering.

In de verhouding kleinere, middelgrote en grotere bedrijven wijzigde vrij weinig.

Gedetailleerde gegevens over de vloot en de vestigingsplaats van de bedrijven zijn gegeven in de bijlagen I en II.

§ 12. Overzicht van de vloot.

Tabel 14. Aantal vaartuigen in de mosselcultuur naar thuishaven en motorvermogen (toestand per 31 december).

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Totaal aantal vaartuigen	128	122	117	113	112	104	103	101	90
Waarvan met mosselcultuur als hoofdbedrijf	123	119	117	111	110	104	103	101	90
w.v. uit Zeeland	106	110	107	103	102	97	97	95	84
w.v. uit Nrd. Nederl.	17	9	10	8	8	7	6	6	6
Met een motorvermogen van:									
≤ 99	8	9	7	6	6	5	5	5	2
100 - 159 pk	75	65	66	58	56	49	47	42	39
160 en meer pk	40	45	44	47	48	50	51	54	49

Bronnen: Produktschap voor Vis en Visprodukten
Directie van de Visserijen
LEI

Het verloop van de vloot van de mosselcultuur is gegeven in tabel 14.

In de jaren 1970 t/m 1972 bleef het aantal vaartuigen vrijwel konstant. Zowel naar aantallen, leeftijd, motorvermogen e.d. waren er weinig wijzigingen. Door enkele incidentele gevallen van vervanging van de motor is het motorvermogen iets toegenomen. In 1973 (seizoen 1973/'74) zijn

11 schepen uit Zeeland aan de mosselkultuur onttrokken. Een gedetailleerd overzicht van de mosselvloot naar inhoud in b.r.t., motorvermogen en leeftijd van casco en motor is gegeven in bijlage I.

HOOFDSTUK II

Omvang en methode van onderzoek

§ 1. Bedrijfskeuze en aantal bij het onderzoek betrokken bedrijven.

Ten behoeve van het vorige rapport (No. 5.29) - de eerste verslaggeving op basis van fiscale boekhoudingen - was een volkomen nieuwe bedrijfskeuze noodzakelijk. Deze keuze is in genoemd rapport uitvoerig toegelicht, zodat thans met enkele opmerkingen kan worden volstaan.

De berekende gemiddelden berusten op de cijfers van dezelfde bedrijven. Gelet op de conclusies in het vorige rapport t.a.v. gemiddelde afleveringen in mosseltonnen en technische gegevens van de waargenomen bedrijven t.o.v. het universum kan o.i. wederom worden gesteld dat de uitkomsten representatief kunnen worden geacht.

Evenals in voorgaande jaren is als indelingskriterium gehanteerd de produktiekapaciteit van de bedrijven; d.w.z. het aandeel van een bedrijf in de totale produktiekapaciteit van alle bedrijven. De berekening is gebaseerd op de aanvoer in de vier voorafgaande seizoenen. Van de 34 waargenomen bedrijven wisselden 4 bedrijven van capaciteitsklasse. Eén bedrijf werd ingedeeld in een grotere klasse, 3 bedrijven gingen over naar een kleinere.

In grafiek 4 is de samenhang tussen de produktiekapaciteit in % van de totale produktiekapaciteit (op basis van de aanvoer in de voorafgaande vier seizoenen) en de afleveringen in mosseltonnen seizoen 1972/73 in beeld gebracht. De positieve korrelatie tussen deze twee waarden is zeer hoog. De indeling van de bedrijven in "grootteklassen" op basis van de afgeleverde hoeveelheid mosseltonnen in de voorgaande vier seizoenen is derhalve alleszins verantwoord.

Grafiek 5 toont dezelfde indeling in percentages produktiekapaciteit waartegen echter de netto besommingen (x f 1 000,-) zijn afgezet.

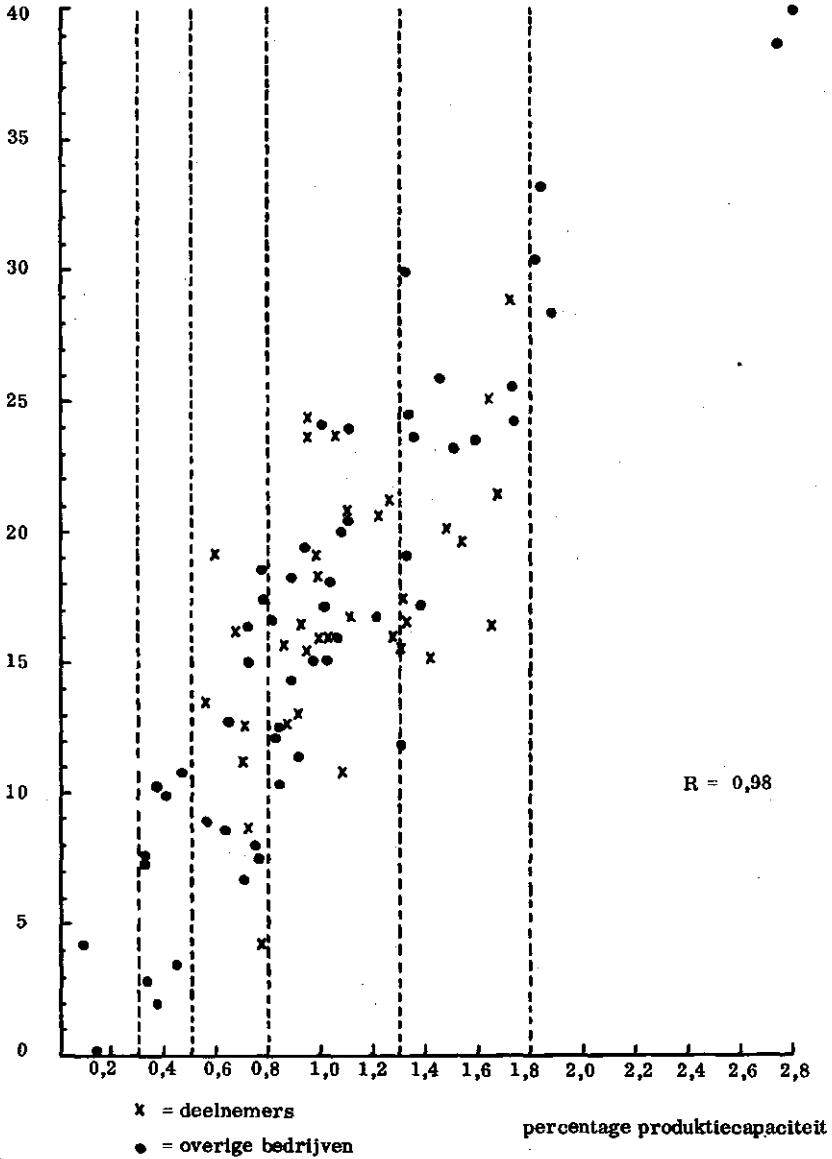
Ook in deze grafiek is van een zeer behoorlijke positieve korrelatie sprake. Ongeveer twee derde gedeelte van de besomming kan worden verklaard uit de rangorde van het bedrijf op grond van het percentage produktiekapaciteit.

Het feit, dat de hier gevonden korrelatie, hoewel nog redelijk hoog, toch lager is dan die van grafiek 4, wijst erop dat, behalve de reeds geconstateerde zeer belangrijke potentiële produktiekapaciteit op basis van hoeveelheden, andere factoren, zoals tijdstip van levering i.v.m. de vraag op dat moment en (o.i. voornamelijk) kwaliteitsverschillen de hoogte van de besomming voor $\pm 1/3$ deel kunnen beïnvloeden.

GRAFIEK 4

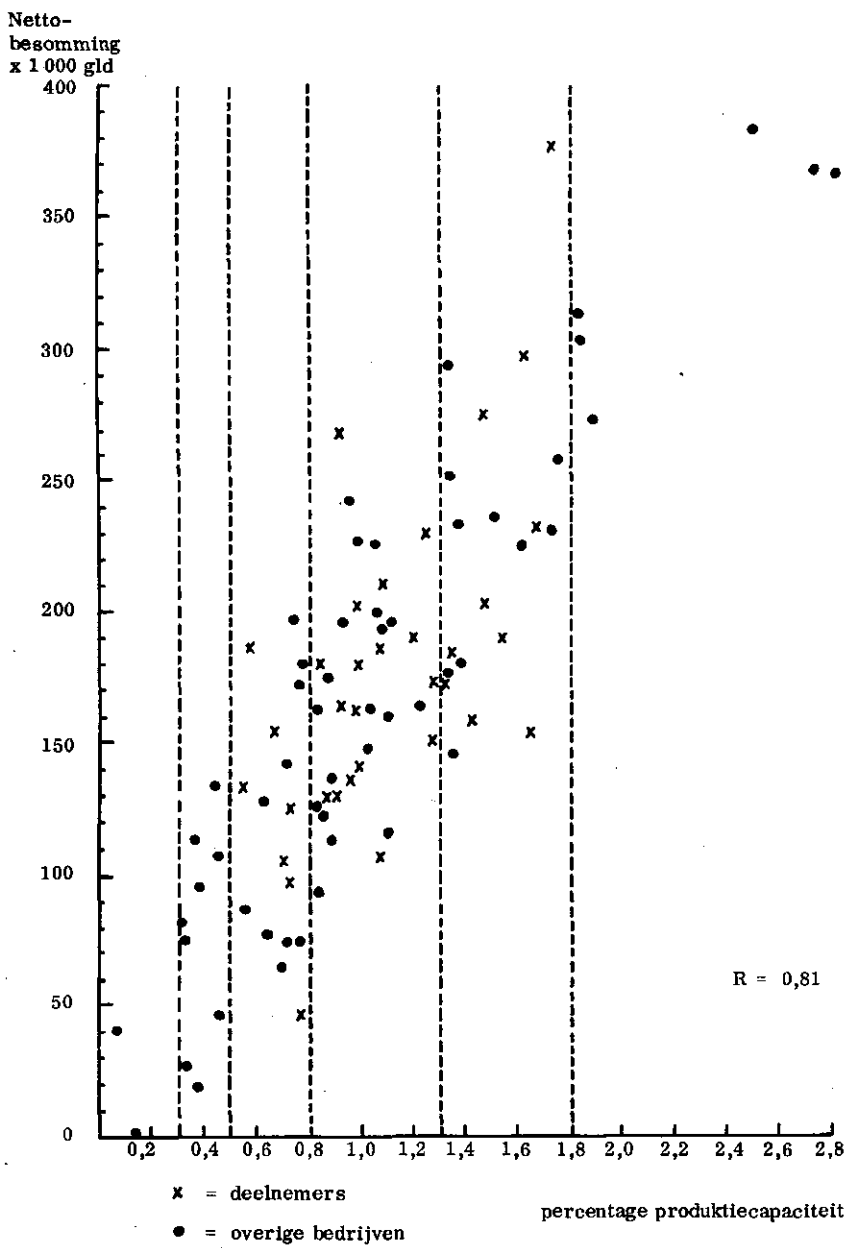
PRODUKTIECAPACITEIT (IN % VAN DE TOTALE
PRODUKTIECAPACITEIT) EN AFLEVERINGEN
SEIZOEN 1972/73

Afleveringen
x 1 000 mossel-
tonnen

GRAFIEK 5

PRODUKTIECAPACITEIT (IN % VAN DE TOTALE
PRODUKTIECAPACITEIT) EN NETTOBESOMMING
SEIZOEN 1972/73

§ 2. Methode van onderzoek.

Daar in de vorige verslaggeving de aansluiting aan de bedrijfseconomische reeks een belangrijk aspekt was, is daaraan, bij het aangeven van de methodiek, in belangrijke mate aandacht besteed.

De methode van onderzoek is t.o.v. het vorige rapport niet gewijzigd, zodat de overige opmerkingen van rapport 5.29 over de methodiek - behoudens die over gehanteerde rentepercentages (zie bijlage III) - onverkort blijven gelden. Voor een gedetailleerde toelichting op de berekening van kosten en opbrengsten wordt verwezen naar bijlage III.

HOOFDSTUK III

Resultaten van het onderzoek

§ 1. De gemiddelde bruto- en nettomosselopbrengst per mosselton.

Voor het seizoen 1972/73 bedroegen de totale heffingen per mosselton over alle klassen gemiddeld f 4,37 per mosselton met kleine afwijkingen hiervan per klasse. Hiervan bedroegen de kwekersheffingen, geheven door het PVV, rond f 4,-, terwijl met andere (administratieve) heffingen, gemiddeld een bedrag van f 0,40 (in 1971/72 : f 0,36) was gemoeid.

Ook in dit seizoen blijken de grotere bedrijven - althans gemiddeld - een iets hogere opbrengstprijis per mosselton te kunnen realiseren. Wellicht hebben deze grotere bedrijven meer mogelijkheden zich aan te passen aan de vraag op een bepaald moment en/of mogelijk kunnen zij beter op kwaliteit werken.

De kwekersheffingen bedroegen gemiddeld 30% van de bruto-opbrengstprijis (1971/72 : + 27%) en waren in het seizoen 1972/73 als volgt (oorspronkelijke heffing en restitutie achteraf):

voor leveringen van	1/6	t/m	29/7	- '72 : f 3,- = (∕. f 0,23)	p. mosselton
"	"	"	31/7	t/m 1/9 - '72 : f 6,- = (∕. f 0,46)	"
"	"	"	4/9	t/m 18/11 - '72 : f 4,- = (∕. f 0,30)	"
"	"	"	20/11	t/m 16/12 - '72 : f 7,- = (∕. f 1,46)	"
"	"	nà	18/12	- '72 : f 4,- = (∕. f 0,30)	"

De nettoprijzen lagen voor de kleinere en middelgrote bedrijven, gemiddeld genomen, gelijk, doch voor de grotere bedrijven + 6% hoger. Zie tabel 16.

§ 2. De opbrengsten per bedrijf.

De totale bruto-besomming ligt in de onderscheiden klassen resp. ruim f 60 000,-, f 84 000,- en f 71 000,- hoger dan in het voorafgaande seizoen. Voor de kleinere en middelgrote bedrijven is dit een vermeerdering van + 50%, voor de grotere bedrijven + 30%. Rekening houdende met de forse bedragen aan inhoudingen was de netto-opbrengst in seizoen 1972/73 resp. f 40 000,-, f 53 000,- en rond f 49 000,- hoger dan die in seizoen 1971/72. De overige opbrengsten, bestaande uit vis- en vaarloon - overigens in verhouding tot de mossel-opbrengst van weinig betekenis - namen af naarmate de bedrijven groter waren.

Tabel 15. Gemiddelde bedrijfsresultaten seizoen 1970/1971, 1971/1972 en 1972/1973 per produktiekapaciteitsklasse

	0,5 - 0,8%		
	1970/1971	1971/1972	1972/1973
Afleveringen van konsumptiemosselen (in tonnen van 100 kg)	5 531	7 979	12 274
1. Bruto-opbrengst mosselen in gld.	94 329	113 750	174 448
Overige opbrengsten in gld.	7 653	5 576	6 033
<hr/>			
Kosten in gld.			
2. Motorbrandstoffen	4 219	4 696	6 876
3. Dekbehoefte (inkl. navigatiemiddelen)	1 329	1 112	1 101
4. Haven-, sluis- en bruggelden	616	1 072	702
5. Onderhoud/repairatie casco + motor	7 709	11 281	10 796
6. Verzekering vaartuig	1 476	1 442	1 826
7. Afschrijving casco en motor	10 314	8 313	13 080
8. Rente casco en motor	5 178	4 630	6 286
Totaal vaartuigkosten	30 841	32 546	40 667
9. Arbeidsloon	43 593	49 266	53 600
10. Proviand, reisgeld bemanning, diversen	2 236	2 444	3 326
Totaal bemanningskosten	45 829	51 710	56 926
11. Kosten percelen	2 133	2 532	3 214
12. Afleveringskosten	4 916	30 968	51 981
13. Aankopen mosselen	-	2 339	4 038
14. Diensten van derden	2 335	-	-
15. Rente mosselvoorraad	3 191	3 292	3 800
16. Algemene kosten	3 661	4 271	6 921
Totale kosten	92 906	127 658	167 547
Netto-overschot	9 076	8 332	12 934
<hr/>			
Arbeidsopbrengst (n.o. + loon)	52 669	40 934	66 534
Toegevoegde waarde (arbeidsopbrengst + proviand + rente)	62 138	50 056	78 270
Toegevoegde waarde per opvarende 1)	22 600	18 200	27 500
<hr/>			
Aantal opvarenden	2,75	2,75	2,85
Motor	pk	172	172
	leeftijd in jaren	8,0	9,0
Casco	b.r.t.	51	51
	leeftijd in jaren	60	61
m3 laadruimte		77	81
<hr/>			
Aantal bedrijven	6	6	7

1) Afgerond.

1971/1971	0,8 - 1,3%		1,3 - 1,8%		
	1971/1972	1972/1973	1970/1971	1971/1972	1972/1973
7 233	11 882	17 821	13 856	16 742	20 008
83 162	173 224	257 500	365 455	235 105	306 424
2 000	2 980	2 451		828	1 126
6 183	7 904	7 911	7 992	8 415	9 649
3 749	3 553	2 363	5 875	4 064	2 435
412	1 027	719	535	540	603
12 311	13 065	15 554	26 888	12 929	18 989
2 059	2 260	3 099	1 770	2 080	3 871
13 444	14 814	12 852	15 941	16 631	15 068
6 585	6 477	6 738	7 546	6 741	8 144
44 743	49 100	49 236	66 547	51 400	58 759
47 556	53 745	58 300	51 519	58 224	61 100
2 443	2 658	2 989	2 616	3 828	3 829
49 999	56 403	61 289	54 135	62 052	64 929
3 608	3 702	4 224	4 359	5 094	6 786
8 307	45 881	77 027	14 596	63 494	86 194
4 043	6 763	3 532	3 693	8 791	8 447
132	-	644	3 033	978	401
4 454	4 490	4 379	5 680	5 063	5 082
5 509	7 597	9 880	8 210	8 931	10 138
20 795	173 936	210 211	160 253	205 803	240 736
64 367	2 268	49 740	205 202	30 130	66 814
11 923	56 013	108 040	256 721	88 354	127 914
31 021	68 280	120 657	279 642	102 058	143 040
43 700	22 800	38 900	86 000	31 400	44 000
3,00	3,00	3,10	3,25	3,25	3,25
187	187	185	216	216	215
6,5	7,5	9,4	7,5	7,5	8,7
63	63	63	74	74	75
47	47	51	41	41	42
89	89	89	92	92	90
19	19	18	9	9	9

Tabel 16. Bruto- en nettomosselopbrengst per mosselton

	0,5 - 0,8%			0,8 - 1,3%			1,3 - 1,8%		
	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71	1971/72	1972/73
Bruto-prijs	17,05	14,26	14,41	25,32	14,58	14,50	26,38	14,04	15,07
Heffing 1)	-89	3,88	4,32	1,15	3,86	4,41	1,05	3,79	4,37
Netto-prijs	16,16	10,38	10,09	24,17	10,72	10,09	25,33	10,25	10,70

1) Na aftrek van het achteraf terugontvangen bedrag.

Tabel 17. De kostenopbouw in procenten per produktiekapaciteitsklasse 1)

	0,5 - 0,8%			0,8 - 1,3%			1,3 - 1,8%		
	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71	1971/72	1972/73
Vaartuigkosten	35	34	35	40	38	37	46	36	38
Personeelskosten	52	53	49	44	44	46	37	44	42
Overige kosten 1)	13	13	16	16	18	17	17	20	20
Totaal 1)	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1) Exclusief afleveringskosten.

§ 3. De kosten en de bedrijfsresultaten.

Teneinde enig inzicht in de kostenstructuur te verkrijgen is in tabel 17 de procentuele samenstelling van de kosten in een drietal rubrieken, weergegeven.

In verband met de enorme toeneming van de heffingen, die de verhoudingen scheef trekt, zijn hierbij de bedragen van de heffingen buiten beschouwing gelaten.

Uit de absolute cijfers van tabel 15 blijkt, dat bij al de drie naar bedrijfsomvang onderscheiden groepen de kosten in de genoemde rubrieken jaarlijks gemiddeld met globaal 10% zijn gestegen.

Het aandeel van de vaartuigkosten bedroeg in alle groepen 35 - 40% ¹⁾. De personeelskosten zijn voor de groep kleinere bedrijven in de drie genoemde seizoenen de belangrijkste kostensoort geweest, gemiddeld ruim 50% ¹⁾. Voor de middengroep was dit + 45% en voor de grotere bedrijven gemiddeld ruim 40% ¹⁾. De overige kosten bleven 13 - 20% van de totale kosten uitmaken ¹⁾.

Ondanks de steeds doorgaande kostenstijgingen en de lage gemiddelde opbrengstprijzen hebben, mede dankzij de hoge kilogramproductie, de bedrijfsuitkomsten zich hersteld in seizoen 1972/73 en kan o.i. in het algemeen van een gezonde bedrijfstak worden gesproken.

In tabel 18 is de ontwikkeling van de bruto-mosselopbrengst, het netto-overschot en de toegevoegde waarde gegeven.

De toegevoegde waarde is berekend door de opbrengsten te verminderen met alle kosten, voorzover deze aan bedrijfstakken buiten de mosselkwekerij moesten worden vergoed, en bestaat derhalve uit arbeidsloon, proviand, rente en netto-resultaat.

De toegevoegde waarde in seizoen 1972/1973 varieerde van de kleinere naar de grotere bedrijven van + f 78 000,-, via + f 120 000,- naar + f 143 000,- en lag derhalve voor alle groepen aanmerkelijk hoger dan in het voorafgaande seizoen en ongeveer op het gemiddelde niveau van de laatste 5 seizoenen.

Daar het aantal opvarenden weinig veranderde heeft ook de toegevoegde waarde per opvarende zich in gunstige zin ontwikkeld tot resp. f 27 500,-, f 38 900,- en f 44 000,-.

1) Totale kosten: exclusief de afleveringskosten.

Tabel 18. Gemiddelde bedrijfsresultaten 1967/1968 t/m 1972/1973
(in f 1 000,-; uitsluitend in Zeeland gevestigde bedrijven) 1)

	Productiecapaciteit		
	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Bruto mosselopbrengst			
1967/1968	97,2	114,1	166,8
1968/1969	131,5	147,4	226,5
1969/1970	111,8	178,3	278,7
1970/1971	106,9	177,9	358,7
1971/1972	113,8	173,2	235,1
1972/1973	174,4	257,5	306,4
Netto-overschot			
1967/1968	16,0	17,4	51,7
1968/1969	37,0	33,7	100,6
1969/1970	27,4	75,5	149,0
1970/1971	28,5	75,8	227,2
1971/1972	8,3	2,3	30,1
1972/1973	12,9	49,7	66,8
Toegevoegde waarde per bedrijf			
1967/1968	60,8	70,8	111,5
1968/1969	83,2	89,1	160,8
1969/1970	76,9	133,3	219,7
1970/1971	72,4	130,5	290,3
1971/1972	50,0	68,3	102,1
1972/1973	78,3	120,7	143,0
Toegevoegde waarde per opvarende			
1967/1968	19,0	18,6	27,2
1968/1969	27,7	24,7	43,5
1969/1970	27,4	40,4	56,3
1970/1971	22,6	43,7	86,0
1971/1972	18,2	22,8	31,4
1972/1973	27,5	38,9	44,0

1) t/m 1970/1971 op basis van bedrijfseconomische boekhoudingen;
in 1971/1972 en later op basis van fiscale gegevens.

Summary

In the season 1972/73 total production of mussels rose from 118,300 metric tons in 1971/72 to 156,900 metric tons. Of this total production 35,700 tons were delivered from the Zeeland area and 121,200 tons from the Wadden Sea. Some 51,000 tons kept unsold and were withdrawn into the Fund (28,000 tons in 1971/72).

The average auctionprice rose from Dfl. 14,78 to Dfl. 15,17 (3%).

Total reportsunderwent a 8% rise from 58,100 metric tons to 62,900 metric tons in the season 1972/73. The rise of reports to France was from 36,500 to 38,900 metric tons. In France, the most important consumer's country, imports from Holland provided for some 41% in the total supply (1970/71 and 1971/72 : 40%).

The average exportprice rose 1% for Belgium and 8% for France, causing a rise of the total value of the export to 24.5 mln. glds.

The number of enterprises and ships showed a small decrease in the season 1972/73. At the end of 1972 91 enterprises which owned 101 ships were occupied in the mussel-culture.

The average results (net-profit) of the enterprises rose in a considerable way as compared with 1971/72 (see table).

In 1972/73 the value added per enterprise rose by 57%, 77% and 40% for the smaller - medium and larger enterprises respectively, to reach 78,300, 120,700 and 143,000 guilders, being about the average level of the last fine seasons. The value added per crew-member rose to f 27,500, f 38,900 and f 44,000.

AVERAGE RESULTS PER ENTERPRISE (x 1000 Dutch guilders)

	Production capacity 1)		
	0,5 - 0,8%	0,8 - 1,3%	1,3 - 1,8%
Gross receipts			
1967/1968	97.2	114.1	166.8
1968/1969	131.5	147.4	226.5
1969/1970	111.8	178.3	278.7
1970/1971	106.9	177.9	358.7
1971/1972	113.8	173.2	235.1
1972/1973	174.4	257.5	306.4
Net profit			
1967/1968	16.0	17.4	51.7
1968/1969	37.0	33.7	100.6
1969/1970	27.4	75.5	149.0
1970/1971	28.5	75.8	227.2
1971/1972	8.3	2.3	30.1
1972/1973	12.9	49.7	66.8
Value added per enterprise			
1967/1968	60.8	70.8	111.5
1968/1969	83.2	89.1	160.8
1969/1970	76.9	133.3	219.7
1970/1971	72.4	130.5	290.3
1971/1972	50.0	68.3	102.1
1972/1973	78.3	120.7	143.0
Value added per crew-member			
1967/1968	19.0	18.6	27,2
1968/1969	27.7	24.7	43,5
1969/1970	27.4	40.4	56,3
1970/1971	22.6	43.7	86,0
1971/1972	18.2	22.8	31,4
1972/1973	27.5	38.9	44,0

1) As a percentage of the total production capacity.

BIJLAGE 1. Vlootoverzicht, seizoen 1972/1973 (toestand per 31 december 1972).

Thuishaven	Letterteken	Totaal aantal		Inhoud casco in BRT							Bouwjaar casco						
		bedrijf- ven	vign	20- 29-	30- 39-	40- 49-	50- 59-	60- 69-	70- 79-	>79	voor 1920	1920- 1929-	1930- 1949-	1940- 1949-	1950- 1959-	1960- 1970	
Bruinisse	BRU	28	31	-	1	6	9	4	5	6	12	10	4	1	3	1	
Harlingen	HA	3	3	1	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	
Hontenisse	HON	2	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Ouddorp	OD	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Tholen	TH	4	4	1	1	1	-	-	1	-	1	-	2	-	-	1	
Wieringen	WR	3	3	-	-	1	1	1	1	-	1	-	2	-	-	-	
Yerseke	YE	41	47	1	3	3	11	15	7	7	27	9	5	1	3	2	
Zierikzee	ZZ	9	10	1	1	2	2	3	-	1	4	2	1	-	3	-	
Totaal		91	101	4	9	14	23	24	13	14	49	22	15	2	9	4	

Thuishaven	Letterteken	Motorvermogen in pk.							Bouwjaar motor						
		70- 99	100- 129	130- 159	160- 189	190- 219	220- 249	250 en > 250	voor 1940	1940- 1944	1945- 1949	1950- 1954	1955- 1959	1960- 1964	1965- 1970
Bruinisse	BRU	-	3	11	4	5	7	1	-	1	-	2	5	9	14
Harlingen	HA	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Hontenisse	HON	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Ouddorp	OD	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tholen	TH	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Wieringen	WR	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Yerseke	YE	2	3	16	5	10	6	5	-	-	1	-	14	21	11
Zierikzee	ZZ	-	-	3	2	3	2	-	-	-	-	1	2	4	3
Totaal		5	9	33	13	20	15	6	1	1	1	4	26	37	31

45 Bronnen: Productschap voor Vis en Visprodukten. Directie van de Visserijen; LFI.

BLJLAGE II

Het aantal mosselkwekerijen ¹⁾ per groep per plaats (1972/1973) (alleen voorzover mosselkwekerij hoofdbedrijf).

Groep ²⁾	Totaal aantal		Waarvan deelnemers	
	Totaal	Per plaats	Totaal	Per plaats
I 0 - 0,3%				
a. Zeeuwse bedrijven	1	1 Ye	-	
b. Noord-Ned. bedrijven	-			
II 0,3 - 0,5%				
a. Zeeuwse bedrijven	9	2. BRU-2 HON- 4. YE-1. TH	-	
b. Noord-Ned. bedrijven	-			
III 0,5% - 0,8%				
a. Zeeuwse bedrijven	14	8. BRU-4. YE- 1. TH- 1. OD	7	4. BRU-3 YE
b. Noord-Ned. bedrijven	2	1. HA, 1. WR	-	
IV 0,8 - 1,3%				
a. Zeeuwse bedrijven	35	13. BRU-1. TH- 19. YE- 2ZZ-	18	6. BRU-1 TH- 9 YE- 2ZZ
b. Noord-Ned. bedrijven	4	2. HA- 2WR	-	
V 1,3 - 1,8%				
a. Zeeuwse bedrijven	19	5. BRU-1. TH- 7 YE-6 ZZ	9	4. BRU-2. ZZ 3. YE
b. Noord-Ned. bedrijven	-			
VI > 1,8%				
a. Zeeuwse bedrijven	7	6. YE - 1. ZZ	-	
b. Noord-Ned. bedrijven	-			
Totaal				
a. Zeeuwse bedrijven	85		34	
b. Noord-Ned. bedrijven	6		-	
Totaal-Generaal	91		34	

1) Aantal bedrijven in de zin van economische eenheden.

2) Produktiekapaciteit in procenten van de totale produktiekapaciteit
Bronnen: Produktschap voor Vis en Visprodukten; LEI.

BIJLAGE III

Toelichting op de berekening van kosten en opbrengsten .

De bedrijfsopbrengsten en -kosten zijn gebaseerd op de gegevens van de fiscale boekhouding van de bedrijven en berekend zoals hieronder is aangegeven. Hierbij moet rekening worden gehouden met de omstandigheid, dat bij de bedrijfs-ekonomische boekhouding van het LEI opbrengsten en kosten, die betrekking hadden op nevenwerkzaamheden zijn geëlimineerd, zodat daar vermelde opbrengsten- en kostenbedragen slechts de aan het mosselkwekersbedrijf toe te rekenen grootheden betreffen. De betekenis van deze nevenwerkzaamheden was overigens vrij gering.

Thans zijn de uitkomsten van de nevenbedrijven in het totaal begrepen.

1. Bedrijfsopbrengsten

a. Bruto-opbrengst mosselen.

Deze betreft de opbrengsten van de door de kwekers via de veiling verkochte mosselen. In deze opbrengst zijn daarnaast begrepen de verkopen van mosselzaad door sommige kwekers aan andere kwekers. Deze opbrengsten vormen slechts een klein gedeelte van de totale bedrijfsopbrengsten. Eventuele kwaliteitskorting is in mindering op de opbrengst gebracht.

b. Diverse opbrengsten.

Bij de fiscale gegevens (vanaf 1970/71) betreft dit de ontvangsten aan visloon, vracht- en vaarloon enz. Deze opbrengsten zijn bij de fiscale opstelling derhalve niet geëlimineerd omdat anderzijds ook niet de hiervoor gemaakte kosten konden worden afgezonderd.

2. Motorbrandstoffen

Deze post omvat de kosten voor gas- en smeerolie in het desbetreffende seizoen.

3. Dekbehoeften

De kosten voor dekbehoeften omvatten de uitgaven voor verwarming en verlichting, de aanschaf van rieken, bezems e.d. benevens de kosten voor eventueel aanwezige navigatiemiddelen (voornamelijk afschrijvingen op echoloden en radar).

De veelal in de fiscale boekhoudingen voorkomende post: "scheepsbenodigdheden" is eveneens hieronder opgenomen.

4. Haven-, sluis- en bruggelden

Dit zijn de uitgaven voor havengelden, benevens uitgaven die verband houden met het passeren van bruggen en sluisen gedurende de vaart naar en van de Waddenzee, voorzover zij afzonderlijk in de fiscale jaarstukken voorkwamen.

5. Onderhoud en reparatie casco en motor

Bij de fiscale cijfers zijn de opgegeven uitgaven per boekjaar (of kalenderjaar) aangehouden. De kosten per bedrijf, waarin tevens opgenomen die voor lieren, losinstallaties, e.d. lopen vrij sterk uiteen, ook binnen eenzelfde groep. Dit wordt mogelijk veroorzaakt door het feit dat op verschillende vaartuigen de werkzaamheden ten dele door de bemanning zelf worden uitgevoerd.

Bij de fiscale gegevens zijn de onderhoudskosten voor casco en motor niet afzonderlijk vast te stellen.

6. Verzekering vaartuig

Deze kosten, bestaande uit de gemiddeld per bedrijf uitgegeven verzekeringspremie, vertonen een vrij grote spreiding. Mogelijk waren verschillende vaartuigen enigermate onderverzekerd. Ook het verzekerde risico was niet bij alle vaartuigen gelijk.

7. Afschrijving op casco en motor.

Op casco en motor is afgeschreven op basis van de vervangingswaarde. Deze waarde is berekend aan de hand van de bruto-inhoud van de casco's en het motorvermogen.

Volgens de gegevens waarover het LEI beschikt, mede ontleend aan opgaven van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, was deze vervangingswaarde:

	1970/71	1971/72	1972/73
Voor het casco - per b.r.t.	2 836	3 219	3 535
Voor de motor - per pk:			
langzaamlopers	675	766	845
snellopers	450	511	560

Van de vervangingswaarde van het casco werd afgeschreven:

- 5,1% bij een ouderdom t/m 10 jaar;
- 3,0% bij een ouderdom van 11 t/m 25 jaar;
- 2,0% bij een ouderdom van meer dan 25 jaar.

Van de vervangingswaarde van de motor werd afgeschreven:

langzaamlopers	snellopers
8,0% t/m 10 jaar	12,5 % t/m 6 jaar
4,0% van 11 t/m 15 jaar	6,25% van 7 t/m 10 jaar
3,0% van 16 jaar en ouder	4,0 % van 11 jaar en ouder.

8. Rente over het in het vaartuig geïnvesteerde vermogen

Deze rente, à 7% in 1970/1971, 6,7% in 1971/1972 en 6,8% in 1972/1973 is berekend over 45% van de vervangingswaarde van casco en motor binnen de economische levensduur (casco's 25 jaar, motoren 15 jaar bij de langzaamlopers en 10 jaar bij de snellopers) en over 20% van die waarde daarna.

Korren en molen/zeef

Bij de bedrijfseconomische boekhoudingen vóór 1970/71 betrof deze post de kosten voor het vistuig (de korren) en de apparatuur voor het verwijderen van vuil en kleine mosselen in de af te leveren consumptie mosselen (mosselzeef of -molen).

Verreweg het grootste gedeelte van deze kosten kwam voor rekening van de korren. Bij de fiscale gegevens zijn deze kosten niet afzonderlijk te berekenen en zijn zij waarschijnlijk verwerkt in de posten "dekbehoefte" en/of "onderhoud en reparatie".

9. Arbeidsloon

De aangewende arbeid betreft voornamelijk onbetaalde arbeid van eigenaren en familie. Voor een juiste beoordeling van de resultaten dient echter voor alle arbeid een beloning in de kosten te worden opgenomen. Bij de bedrijfseconomische boekhoudingen vóór 1970/71 was dit mogelijk op basis van een gedetailleerde tijdschrijving en gegevens t.a.v. het loonniveau van betaalde arbeidskrachten.

Voor dit rapport is bij de deelnemers geïnformeerd naar het aantal personen dat als regel aan boord is.

Dit aantal personen (eigen + vreemd personeel) vermenigvuldigd met het gemiddeld jaarloon - inclusief sociale voorzieningen - leverde de totale loonpost op.

De gemiddelde beloning van betaalde arbeidskrachten - inclusief sociale voorzieningen - bedroeg:

- in het seizoen 1970/1971 f 304,85 bruto per week;
- in het seizoen 1971/1972 f 344,50 bruto per week;
- in het seizoen 1972/1973 f 361,75 bruto per week.

Uitdrukkelijk zij hier vermeld, dat de waardering van de post arbeidsloon dus niet berust op een gedetailleerde tijdschrijving, doch (slechts) op een geschatte gemiddelde bemanning.

10. Proviand, reisgeld bemanning en diversen.

Bij de fiscale gegevens waren deze kostenfactoren niet afzonderlijk bekend. Het betreft de kosten voor reizen over land naar en van de Waddenzee en de kosten voor proviand, bedrijfskleding, e.d. voor zover zij afzonderlijk bekend waren.

Voor de berekening van de toegevoegde waarde is het gedeelte "proviand" geschat op $\pm 50\%$.

11. Kosten van percelen

12. Afleveringskosten

Deze kosten omvatten de heffingen t.b.v. het Produktschap en Visserijschap, Propagandafonds, Mosselkwekersfonds (onder aftrek van de terugontvangen bedragen) alsmede, wanneer afzonderlijk opgegeven, de loskosten.

13. Aankoop mosselen.

14. Diensten van derden

De pacht van mosselpercelen werd in alle fiscale jaarverslagen afzonderlijk gegeven. De kosten voor bakens en zout kwamen slechts in enkele gevallen apart voor en zullen voor het merendeel van de bedrijven zijn begrepen onder "algemene kosten".

De posten "aankoop mosselen" en "diensten van derden" kwamen slechts incidenteel voor.

15. Rente mosselvoorraad

Uit vroegere berekeningen is gebleken, dat ongeveer de helft van de vaartuig- en personeelskosten wordt gemaakt zonder dat daar direct een opbrengst tegenover staat. Deze kosten, vermeerderd met de kosten van percelen, die van aankopen van mosselzaad en halfwasmosselen en de helft van de algemene kosten, kunnen dus worden beschouwd als zijnde op het een of andere ogenblik geïnvesteerd in de mosselvoorraad. Met een tweejarige kweekduur als uitgangspunt is de gemiddelde investering tweemaal het per seizoen geïnvesteerde bedrag gedeeld door twee, dus juist de investering per seizoen. Over dit bedrag is de rente berekend ($\approx 7\%$ in 1970/1971, $6,7\%$ in 1971/1972 en $6,8\%$ in 1972/1973) en als kosten opgevoerd.

16. Algemene kosten

De algemene kosten omvatten administratiekosten, contributies en abonnementen, kosten voor zakenreizen, kosten van loodsen, schuren e.d., alsmede betaalde autokosten (onder aftrek van fiscaal privé-gedeelte). De afschrijving op de auto('s) is niet opgenomen.